

Ο Κομμουνισμός ως Ελευθερία (Ηλεκτρονικό Άρθρο)

Ιστορικό Σημείωμα

Αυτό το ηλεκτρονικό άρθρο δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα της [ομάδας 1917](#) στις 09/04/23.

Περιεχόμενο

Ο Κομμουνισμός ως Ελευθερία

Σύμφωνα με τον Μαρξ, η πολιτική υπέρβαση της αλλοτριωμένης εργασίας στον κομμουνισμό έχει δύο προϋποθέσεις: 1) ότι μια κοινωνική τάξη είναι επιφορτισμένη με την υπέρβαση της εν λόγω εργασίας ως τον μόνο τρόπο για την επίτευξη της ευημερίας της, και 2) ότι η εν λόγω εργασία έχει αυξήσει την παραγωγική ικανότητα της παγκόσμιας κοινωνίας στο βαθμό που μπορεί να εγγυηθεί την ευημερία όλων των μελών της.[1] Έχω ασχοληθεί με το σημείο (1) στο κείμενο "[Η Κριτική της Προλεταριοποιημένης Εργασίας](#)", και τώρα θα ασχοληθώ με το (2). Ο Μαρξ υποστηρίζει ότι ο βιομηχανικός τρόπος παραγωγής έχει δημιουργήσει, για πρώτη φορά στην ιστορία, μια παγκόσμια κοινωνία τόσο πλούτου που έχει τη δυνατότητα να ικανοποιήσει τις ανάγκες όλων μας: «[το μέσο της βιομηχανίας] προετοίμασε τις συνθήκες για την ανθρώπινη χειραφέτηση, όσο κι αν το άμεσο αποτέλεσμα ήταν να ολοκληρώσει τη διαδικασία της απανθρωποποίησης».[2][3] Αυτός ο πλούτος έχει επί του παρόντος παράλογη μορφή, καθώς είναι το αλλοτριωμένο προϊόν της συλλογικής παραγωγικής δραστηριότητας των εργαζομένων και τον απολαμβάνουν μόνο οι καπιταλιστές. Ωστόσο, η υπέρβαση της αλλοτριωμένης εργασίας συνεπάγεται ότι αυτός ο πλούτος γίνεται ο συλλογικός πλούτος όλης της κοινωνίας, καθώς είναι το συλλογικό προϊόν όλης της κοινωνίας. Επιπλέον, η υπέρβαση της αλλοτριωμένης εργασίας συνεπάγεται ότι η παραγωγική δραστηριότητα θα αποκτήσει την ανθρώπινη μορφή της ως η ελεύθερη αυτοέκφραση και αυτοπραγμάτωση των ανθρώπων. Τα ανθρώπινα όντα θα αποκτήσουν την ελευθερία να γίνουν αυτό που θέλουν να είναι μέσω της ανάπτυξης των ικανοτήτων τους, και θα αναγνωρίσουν τους εαυτούς τους στον κοινωνικό κόσμο που παράγουν. Αυτή είναι η πρώτη έννοια του κομμουνισμού ως ελευθερία.

Το γεγονός ότι οι εργαζόμενοι είναι αλλοτριωμένοι από την παραγωγική τους δραστηριότητα και ο ένας από τον άλλο σημαίνει ότι είναι επίσης αλλοτριωμένοι από την ικανότητα να ελέγχουν και να κατευθύνουν συλλογικά την κοινωνία. Ο Μαρξ και ο Ένγκελς εξάγουν αυτά τα συμπεράσματα πιο ξεκάθαρα στο Η Γερμανική Ιδεολογία. Το άθροισμα της παραγωγικής δραστηριότητας των εργαζομένων σχηματίζει ένα ασυνείδητα συνεργατικό και αλληλοεξαρτώμενο σύνολο που ρυθμίζεται από τον αυθόρμητο καταμερισμό εργασίας. Το άθροισμα της υλικής και ψυχικής ζωής των ανθρώπων, δηλ. η κοινωνία, είναι προϊόν αυτού του συνεργατικού συνόλου, της συλλογικής παραγωγικής του δραστηριότητας. Η ζωή στην κοινωνία συνεπάγεται επίσης ένα γενικό συμφέρον. Δεδομένου ότι οι εργαζόμενοι είναι αποξενωμένοι μεταξύ τους, οι σχέσεις τους εμφανίζονται πρώτα και κύρια ως σχέσεις ανταγωνισμού. Ο καθένας επιδιώκει το ιδιαίτερο συμφέρον του και δεν αναγνωρίζει ότι συμμετέχει επίσης σε αυτή τη συλλογική δραστηριότητα και στο γενικό συμφέρον. Η δραστηριότητα λοιπόν παίρνει τη μορφή μιας ξένης δύναμης με τους δικούς της νόμους: «Η κοινωνική δύναμη, δηλαδή η πολλαπλασιασμένη παραγωγική δύναμη, που γεννιέται από τη συνεργασία διαφόρων ατόμων, όπως αυτή καθορίζεται από τον καταμερισμό της εργασίας,

παρουσιάζεται σ'αυτά τα άτομα, μια που η συνεργασία τους δεν είναι εθελοντική αλλά έχει προκύψει φυσικά, όχι σαν η δική τους ενωμένη δύναμη, αλλά σα μια ξένη δύναμη που υπάρχει έξω απ'αυτά...».[4] Αυτή η δύναμη είναι η εθνική και τελικά η παγκόσμια οικονομία ή «η παγκόσμια αγορά».[5] Το γενικό συμφέρον παίρνει ομοίως μια ξένη μορφή και επιβάλλεται στους ανθρώπους επειδή δεν το αναγνωρίζουν ως τέτοιο. Αυτή η μορφή είναι το κράτος.[6]

Από αυτά τα δεδομένα προκύπτει ότι η πολιτική υπέρβαση της αλλοτριωμένης εργασίας στον κομμουνισμό συνεπάγεται επίσης για τον μαρξισμό τη συλλογική οικειοποίηση του ελέγχου και της κατεύθυνσης της κοινωνίας από τους εργαζόμενους. Αναγνωρίζοντας τους εαυτούς τους ως τα υποκείμενα που δημιουργούν ασυνείδητα την κοινωνία σε τυφλή συνεργασία και αλληλεξάρτηση, οι εργαζόμενοι έχουν την αποστολή να κατευθύνουν και να αναπτύξουν συνειδητά τη δημιουργία τους: «Αυτή η καθολική εξάρτηση, φυσική μορφή της παγκόσμιας-ιστορικής συνεργασίας των ατόμων, θα μετατραπεί απ'αυτή την κομμουνιστική επανάσταση σε έλεγχο και συνειδητή κυριαρχία αυτών των δυνάμεων [...]».[7] Στον κομμουνισμό, οι άνθρωποι θα ελέγχουν και θα διευθύνουν ορθολογικά τόσο την ατομική τους ζωή όσο και τη συλλογική ζωή της κοινωνίας, αποκτώντας υπόσταση ελεύθερων υποκειμένων. Αυτή είναι η δεύτερη έννοια του κομμουνισμού ως ελευθερίας.

Ο κομμουνισμός δεν είναι ο τελικός στόχος της ανθρώπινης ανάπτυξης ή ιστορίας, αλλά μόνο το επόμενο βήμα στη διαλεκτική της ιστορίας. Δεν είναι το επίτευγμα της απόλυτης ελευθερίας, αλλά μόνο το καθήκον του επόμενου απαραίτητου βήματος της ελευθερίας, της ελευθερίας από τον καπιταλισμό: «Ο κομμουνισμός είναι η πράξη που προβάλλει σαν η άρνηση της άρνησης και συνακόλουθα είναι η *πραγματική φάση*, αναγκαία για την επόμενη περίοδο της ιστορικής ανάπτυξης στη χειραφέτηση και αποκατάσταση του ανθρώπινου γένους. Ο κομμουνισμός είναι ο αναγκαίος τύπος και το δυναμικό πιστεύω του άμεσου μέλλοντος, αλλά ο κομμουνισμός δεν είναι αφεαυτού ο σκοπός της ανθρώπινης ανάπτυξης - η μορφή της ανθρώπινης κοινωνίας.»[8]

Φειδίας Χριστοδουλίδης

Από την σειρά κειμένων **“Τί εστί Μαρξισμός;”**

[1] Γκέοργκε Λούκατς, Ιστορία και Ταξική Συνείδηση, μετ. Γιάννης Παπαδάκης, Εκδόσεις Οδυσσέας, 1975, σελ. 81.

[2] Η Γερμανική Ιδεολογία, σελ. 81-2.

[3] Ιστορία και Ταξική Συνείδηση, σελ. 53-4.

[4] Θέσεις για τον Φούερμπαχ, μετ. Γιώργος Μπλάνας, 2004, σελ. 20

Χρειάζεται Τούρκικη Μετάφραση, Ηλεκτρονικά Άρθρα, Σειρά Άρθρων Τί εστί Μαρξισμός;, Δεκαετία 2020-2029, 2023, 1917 (Ομάδα), Απροσδιόριστη Τοποθεσία

From:
<https://movementsarchive.org/> - Κυπριακό Κινηματικό Αρχείο
Cyprus Movements Archive
Kıbrıs Sosyal Hareket Arşivi

Permanent link:
<https://movementsarchive.org/doku.php?id=el:digital:1917:marxism6&rev=1733431078>

Last update: 2025/04/20 19:41

